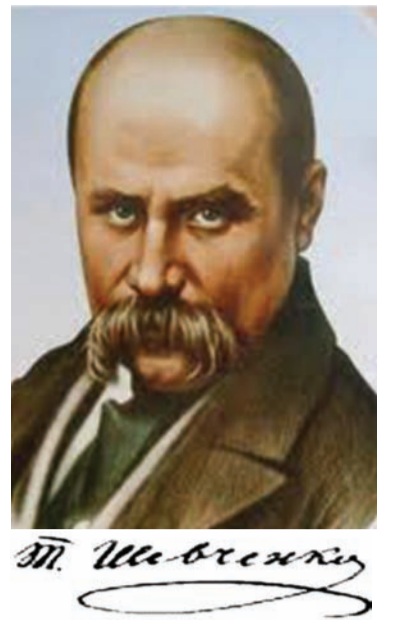

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIII. № 19-20 (жовтень) 2016

Зажурився Мурчик,
бо літо минулося,
настала осінь з
холодами, дощами,
вітрами. І зима не
за горами. А весна —
далеко-далеко...

Прочитайте:

- ❖ Івану Драчеві – 80
- ❖ Тривожні дзвони Івана Драча
- ❖ Інтерв'ю з примарем громади Балківці Василем Шойманом
- ❖ Місто Чернівці у святкових барвах
- ❖ З архівів. Марамороські українці
- ❖ «Буковинські зустрічі»
- ❖ В Ульмі відбувся фестиваль «Берестовий лист»

В УЛЬМІ ВІДБУВСЯ ФЕСТИВАЛЬ «БЕРЕСТОВИЙ ЛИСТ»

/третій випуск/

25 вересня в гуцульському селі Ульма, на північному заході Сучавського повіту, на кордоні із Україною, недалеко поховання /30 км/ буковинського кобзаря Юрія Федьковича, в неділю по обіді відбувся третій випуск Фестивалю «Берестовий лист». Назва фестивалю літературна, а українці-гуцули берест називають «илем, ильмова». Тому на перших картах знаходимо Илем, Льма, Ульм, Ульмі. Із 1772 року село залишалось із назвою «Илем», вона походить від рослини /дерева/ илем, тобто берест, ильма, як зазначено в словниках. Актуальна назва села Ульма датує з повоєнного періоду 1918 року, за часів Великої Румунії. До вересня 1944 року – це був присілок, а після Другої світової війни село Ульма одержує статус адміністративного центру громади Ульма. Тут існує модерний будинок перехідного пункту через кордон Ульма – Руська, який, на жаль, закритий вже добрих кілька років.

В Ульмі, як завжди, зібралася численна гуцульська громада побачити програми артистичних гуртків із Радівців, Серету, Кимпулунга Молдовенеск, Пояна Мікулуй /недалеко Гура Гуморулуй/ та сусіднього румунського села Стража, почути співачку гуцульських пісень Феліцію Облизнюк, родом із с. Русь-Молдовиці /тепер Молдовица/.

Глядачі мали можливість бачити і слухати аматорські гуртки Німецького Форуму та Союзу поляків «Дом Польський». Це був мініспівжиттєвий фестиваль, на якому виступали українці, румуни, німці та поляки.

Фестиваль відкрив я, учитель-пенсіонер, голова місцевої організації СУРУ, подякувавши присутнім, що вибрали побути і на фестивалі, бо в селі було двоє весіль. Зал був переповнений /зал має 220 місць/ а решта, понад 30 відсотків, слухали музику на подвір'ї дому культури.

Коротенько я розказав про історію фестивалю, фінансованого СУРОм, а після дванадцяти років це лише його III-й випуск, бо втрутився був Дмитро Морган, котрий заплутав справи.

Ілля Савчук, голова Повітового сучавського комітету СУРУ у своєму виступі оцінив організацію СУРУ с. Ульми, котра завжди збирає численних глядачів різного віку.

Мені та іншим присутнім, котрі не забули буковинського кобзаря Юрія Федьковича, було великим сюрпризом, коли Ілля Савчук перед учасниками фестивалю згадав слова цього Великого Гуцула з вірша «Мій сардак»:

*Я ж бо тебе не звержуся,
Руський мій сардаче!
Тепер аж я заспіваю,
Тепер аж заплачу,
Бо маюсь в що утерти,
Широкої поли.
Не скину тя, мій сардаче,
Ніколи, ніколи!*

«Тому приємно констатувати, що в Ульмі люди, взагалі, приходять на фестивалі, організовані Союзом українців Румунії, в своїх гуцульських строях, сприйнятливі і до всього нового» – сказав Ілля Савчук, котрий порадив ульминським організаторам, щоб на фестивалях була присутня трембіта, котра б сповістила своїм голосом, що в селі відбувається велика подія – гуцульський фестиваль. Добре було б, щоб до певних подій Союзу була залучена і церква, котра має місію затримувати релігійні та народні традиції села», – сказав голова сучавської організації СУРУ Ілля Савчук, котрий в кінці свого вітального слова підкреслив прихильність жителів села до музики, танцю, мистецтва, а це видно завжди в переповненому залі дому культури.

Артистична частина фестивалю була відкрита ансамблем народної музики і танцю «Стражанкуца» із сусіднього румунського великого села Стража.

Хоч у цьому селі живуть переважно румуни, котрі зберігають свій одяг, традиції, слово «стража» слов'янського походження, тобто «сторожити». Жителі с. Стражі сторожили Путнянський монастир, що знаходиться у сусідстві за 5 км і тому залишилася назва цього села – Стража.

Ансамбль «Стражанкуца» є насієм народної румунської музики, танцю, обичаїв та обрядів. Члени ансамблю – юнацтво села та учні гімназійної школи. Вони були не раз зареєстровані різними телебаченнями, а також і румунським радіо.

Дальше виступили ансамблі поляків та німців. Німці тільки із музикою, а поляки із вокальною групою і танцями. Гарні польські костюми, польські танці задовольнили глядачів, а німці музикою, головні солістами. Гегтруде Корольок та Корнел Барбулеску, зачарували присутніх.

Пенсіонери вокальної групи із Радівців також гарно заспівали кілька українських та румунських пісень із задоволенням, що їх запрошують на різні події, організовані СУРОм. Я подивився на список цього гуртка і запри-

Дмитру Шведуняку ~ 80

Дмитро Шведуняк народився 26 жовтня 1936 р. в селі Дарманешти Сучавського повіту.

Чотирирічку закінчив у Дарманештах, а семирічку в Марицеї. В 1951-1955 рр. був учнем Серетської педагогічної школи.

Крайній справа – Дм. Шведуняк

Після закінчення педагогічної школи Дм. Шведуняк та ще 18 випускників виїхали в дунайські села, щоб викладати там українську мову. Дм. Шведуняку випало викладати рідну мову у Мурігйолі.

Після одного навчального року був призваний до війська у м. Крайова. Після війська учителював рік у школі села Корокаєшти – Сучава.

З 1958 року став викладачем музики у Дарманештах. Паралельно, заочно, був студентом Консерваторії в Ясах /1962-1966/.

Викладав музику у школах громади Дарманешти до виходу на пенсію в 1999 р. та ще 3 роки працював на півнорми.

Був директором дому культури у Дарманештах протягом півстоліття.

Виступав з учнями і не тільки на всіх фестивалях «Оспівування Румунії». Це означало: хор, вокальні групи, музичні ансамблі, артистичні бригади тощо. Навчив сотні учнів грати на скрипці, мандоліні, акордеоні.

Багато його учениць стали солістками, виконуючи румунські та українські пісні.

Після грудневої революції, в 1991 р., я заснував «Барвінок», а Дмитро Шведуняк став його інструктором.

Брав участь з «Барвінком» у фестивалях в Сучавському повіті, але і за межами повіту. Назву тут Ботошани, Решіцу, Бухарест і навіть кілька разів виступив у Чернівцях – Україна!

Багато здоров'я! На многая літа, пане Дмитре Шведуняк!

**З пошаною
Микола КУРИЛЮК**

мітив, що переважна частина його членів мають імєма із закінченням «ук». Це доказує, що вони українці.

В кінці фестивалю виступив серетський ансамбль «Коломийка» під багатом викладачки музики Зірки Янош. С

клад цього ансамблю – мішаний вокальний гурт, танці. Ансамбль виконує чудово, прекрасно українські пісні.

Хлопці, одягнені у чудових українських вишиванках, а дівчата у довгих сукнях, звернули увагу публіки, яка оцінила оплесками їх виступ, а пізніше було чути: «Єк файно співали артисти з Серету!»

В останній час в Ульмі відбулися дві важливі події: століття від народження учительки, фольклористки та майстрині Мирослава Шандро, а друга подія – це фестиваль «Ильмовий лист», в яких брали участь аматорські артистичні гурти Сучавської повітової організації СУРУ. Їх виступи перед численною публікою доказали високий професіоналізм, компетентність таких інструкторів, як Петро Шойман, Зірка Янош, Микола Майданюк, Юліан Кідеша, Лоредана Миндріштяну, Аурора Гуцан, Микола Крамар та інші.

Всім щирозсердечно дякуємо!

Юрій ЧИГА

ВЕСІЛЛЯ В КАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ. ТРАДИЦІЇ ТА ПОВІР'Я В ДАВНИНУ ТА СЬОГОДНІ (II)

В одному з чисел «Українського вісника» я закінчив першу частину цієї теми повір'ям, що молоді в першому місяці спільного життя повинні споживати якнайбільше меду, щоб ціле життя було солодким і родилися здорові діти. Щодо цього обичаю я став до бесіди із старшими жінками села Ульми, із Анною Величко, «Ковалихою», бо її чоловік Василь був сільським ковалем. «Ковалиха» народилася 1923 року, прожила 93 роки свого життя і солодко, і гірко. Найтрудніші моменти її життя – це 1944 рік, коли була примушена руськими солдатами покинути рідну хату, перейти вночі нову границю і шукати нового щастя в Румунії. Інші труднощі – це переслідування, катування, арештування і засудження її чоловіка Василя, який був активним членом Організації Українських Націоналістів – ОУН та Української Повстанської Армії. Його арештували кілька разів, бо він не переставав боротися проти москаля за здобуття вільної, самостійної і незалежної України. Василь, знаменитий сілський коваль, щирий українець, помер у в'язниці. Його сини Петро і Микола, обидва пенсіонери, старалися дізнатись про причину і місце смерті свого батька, але до сих пір не знайшли його могилу.

Ковалиха дуже добре читає рідною українською мовою. Вдома має збірники гуцульських співанок, запам'ятовує дуже добре прочитане із часописів СУР.

Звичай споживати молодим щось солодке в першому місяці після весілля існує в кожному гуцульському селі і сьогодні, лише по-різному. В одних селах, головню на північній Буковині і по деяких селах Галичини, весільники дарують молодій парі цукеркову коробку /цукерницю із кристалю/ повну цукерок. Іншими селами теща молодого, тобто мама молоді, під час відходу до церкви і в церкві кидає цукерками, гарно упакованими, бо їх збирають діти і споживають. Це означає, що молодій парі бажать солодкого та щасливого життя.

На кожному весіллі розламують весільний колач – кому перепаде більший кусень, той і триматиме верх у сім'ї.

Колись, після обряду вінчання, молоду посипали зерном та цукерками. Ця традиція в багатьох селах змінилася, тепер молода кидає цукерками, як вже було сказано, щоб сімейне життя було багате і солодке.

Ще побутує така інформація, яку я дізнався від Анни Ткачук із с. Нісіпіту /97 років/, в якій була гірка доля, переходить у 1944 р. кордон із сусіднього села Руська /тепер Україна/. Чоловік був арештований москалями, бо був активним учасником в боротьбі проти руської чуми як член ОУН та УПА. Помер в молодих роках. «Ткачиха», як всі їй кажуть в селі, розповіла мені, що колись була думка, що лише незаймана дівчина мала

право на церковне вінчання. Якщо в селі ставалися особливі випадки /дівчину звалтували, позбиткувалися над нею/, то проводився обряд очищення ладаном. Цей звичай, про який розпо-

віла стара жінка, правдивий, бо слов'яни вірили, що перший партнер передає свою енергію і впливає на потомство.

* Одними селами, каже вуйна «Ткачиха», після шлюбної ночі на видному місці вивішували нічну сорочку молоді, яка мала бути із «каліною». Якщо цього не було, то молодий мав право вигнати нечесну дружину.

Моя співрозмовниця, хоч має 97 років, пам'ятлива, розсудлива. Вона каже, що таких випадків особисто не бачила у маленькому селі Руська, але люди розказували, що траплялися такі випадки, та це вже історія.

* Не прийнято одружуватись у високосний рік, бо вважається, що в нього переходить те, що людство назбирало в попередні роки. За чотири роки назбирається щось добре або погане.

* Не можна справляти весілля на позичені гроші, бо все життя будеш на позиках.

* Взяття молоді не має бути відкритим, щоб життя не було «діравим».

* Весільні перстені /обручки/ повинні бути гладенькі /без прикрас/, щоб в житті все йшло гладко.

* Якщо дощ падає на молодих /шлюбну пару/ й весільників /гостей/, молодята житимуть довго і щасливо. А коли дме сильний вітер – убого, бідно, бо він усе багатство видує.

* Якщо шматочок цукру поставити за пазуху нареченій, це зробить її сімейне життя солодким.

* Кожному весіллю передують «слово», кажуть горяни: «я йду за словом». Це домовлення двох родин про час і місце проведення весілля. Або ще кажуть – «йти в старости». Колись, як правило, в «м'їсниці», коли був зібраний увесь урожай і то в церковне свято. Заборонено було засилати старостів у пісні дні /середа й п'ятниця/ або в піст.

* Одні молоді кажуть, що коли збирають молоду до вінчання /до шлюбу/, вона мусить сидіти на подушці.

* Кажуть, що після шлюбу батьки виходять назустріч молодим із колачми, медом і пшеницею. Мати посипає їх пшеницею, а молодий капелюхом ловить зерно. За гуцульськими повір'ями,

скільки їх зловить, то і стільки буде мати дітей. А тоді молодим дають ложечкою меду, аби їх життя було солодке.

* Кілька десятків років тому, це я бачив особисто на гуцульських весіллях, в пропій чи повницю в горах давали свійську птицю, телята, ділянку землі, якщо ця земля межує із землею молоді пари. А тепер знаємо, які подарунки дають багаті родичі: квартиру, нову машину, оплачують кошти перебування в медовому місяці десь в екзотичних місцях.

* У нашому селі ще й сьогодні уважають, що молодій парі не годиться тримати кури, бо вони весь час «журються», що може вплинути негативно на їх життя турботою, клопотом, тривогою, неспокоєм, небезпекою.

* Парубки повинні знати і пам'ятати, що не годиться чоловікові мішати у жіночі справи. Тому у нашому селі можна чути такі слова: «бабець», тобто займається жіночими справами, «пхається у бабинські справи» та інші. Також парубки повинні знати, що шлюб має бути єдиним, бо перша жінка – то від Бога, друга від розпусних людей, а третя – від дідька, від «счезника» – як висловлюються мої односельчани.

* Кожна дружина повинна знати, що з'являється в домі внаслідок безпорядку: злидні, недостат-

ки, а жінка є та, котра тримає «три вугли хати», і в багатьох випадках є «міністром фінансів».

* Скрізь на гуцульських весіллях молодята перед тим, як іти /колись молоді їхали на конях, а тепер, як вже було сказано – автомобілями/ до церкви, обходять довкола за сонцем столи з весільниками три рази.

* На Буковині, колись, аби почати шити віночки молодим, треба було нарвати барвінку. За ним посипали дівчат до сходу сонця у той самий день, коли відбувалося весілля, або день-два наперед. А до цього мали пристарати нові ігли, довгу червону нитку, котрої би стало на увесь вінок. Все це для довгого і щасливого життя.

* Шити вінок починала жінка, котра є перший раз у шлюбі і добре живе із своїм чоловіком. Вінок шили на червоному сукні або новому полотні, а листочки барвінку складали по два до купи і їх пришивали тільки раз, аби молоді повік жили в парі. Ще у вінок ушивають монети, часник, масть медом /посипають сухозолоттю.

– Не годиться брати шлюб у сухі дні – п'ятницю та середу. Добрі шлюбні дні – четвер та субота.

ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС «ЮНІ УКРАЇНСЬКІ ТАЛАНТИ РУМУНІЇ»

Союз українців Румунії організує I-ий випуск фестивалю-конкурсу «Юні українські таланти Румунії»

Мета та основні завдання фестивалю:

Відродження, збереження і розвиток української культури в Румунії;

Знайомство з юними талантами, встановлення творчих контактів між учасниками, обмін досвідом роботи;

Створення умов для підтримки та розвитку дитячої та юнацької творчості.

Вікові категорії:

I категорія 6-9 / років 0-4 класи;

II категорія 10-13 років / 5-8 класи;

III категорія 14-17 років; / 9-12 класи;

IV категорія 18-30 роки / студенти та українська молодь з Румунії.

Номінації:

Література:

1. поезія (2-4 поезії);
2. коротка проза (2-4 сторінки);
3. есе (2-4 сторінки).

(Тексти повинні бути на папері формату A4, Times New Roman, з використанням гарнітури Times New Roman та шрифту розміром 14 друкарських пунктів через 1,5 міжрядкового інтервалу. Розмір віршованого тексту повинен бути не більше однієї сторінки).

Живопис:

1. Класичний живопис: пейзаж, портрет, натюрморт, акварельний живопис, жанрова картина, езотерика, естетика ню / оголена натура, анімалістика, архітектурний живопис (2-4 роботи).

2. Експериментальний живопис: пейзаж, портрет, натюрморт, акварельний живопис, жанрова картина, езотерика, естетика ню / оголена натура, анімалістика, архітектурний живопис (2-4 роботи).

3. Графіка (2-4 роботи).

(Всі роботи повинні мати етикетку-опис: прізвище, ім'я автора (співавтор);

назва арт-об'єкту; техніка створення; розмір (висота x ширина); дата створення арт-об'єкта).

Вокальне мистецтво

1. Солісти, дуети: естрадний вокал; народний вокал; академічний вокал; джазовий вокал.

2. Інструментальна музика: скрипка, віолончель, баян, акордеон, гітара, фортепіано, духові інструменти.

3. Оригінальне мистецтво: художнє читання, естрадні мініатюри і т. ін.

Перевага віддається майстрам української літератури (проза, поезія, уривки з вистав).

(Для участі подаються музичні носії – флешки, CD-диски, чи висилаються в електронному форматі. Музичні носії повинні містити тільки 2 конкурсних треки, обов'язково з української пісні чи інструментальної музики).

Просимо всіх авторів та учасників у конкурсі надсилати оригінали чи копії робіт з поміткою «Pentru concurs» за адресою: Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu, nr. 15, sect 1, București, а також і в електронному вигляді (e-mail: trona2007@gmail.com), до 30 листопада 2016 р.

Нагородження:

Найвища нагорода Кубок Гран-Прі фестивалю, диплом Гран-Прі фестивалю та грошова премія.

Перші місця нагороджуються Іменними кубками фестивалю, дипломами та грошовими преміями.

Другі та Треті місця отримують дипломи та медалі фестивалю, і грошові премії.

Усі учасники отримують грамоту за участь у фестивалі та 3 книги видані Союзом українців Румунії.

Конкурсні твори оцінює журі (письменники, художники, артисти, діячі культури і мистецтв) за 10 – бальною шкалою, за результатами голосування журі складається рейтинг і розподіляються місця в кожній номінації, а також і по вікових групах;

Остаточний склад журі затверджується Комісією з питань культури Союзу українців Румунії за 10 днів до початку фестивалю-конкурсу;

Рішення журі оформлюються у вигляді протоколу, є остаточними і оскарженню не підлягають;

Переможці конкурсу беруть участь у гала-концерті.

Запитання з проведення фестивалю-конкурсу надсилайте за адресою trona2007@gmail.com

Телефони оргкомітету 021 222 07 37; 072 505 72 51 Михайло Трайста.

Святий Димитрій /у миру Данило Туптало/ народився у 1651 року в містечку Макарові на Київщині. Він був сином козака, який дослужився до звання полкового сотника. З

дитинства Димитрій виявив особливу любов до науки, юнаком постригся в ченці Кирилівського монастиря в Києві. Незабаром він прославився як добрий проповідник. Архієпископ Чернігівський Лазар /Баранович/ прикликав його проповідувати Слово Боже в Кафедральному соборі. В 1684 р. в сані ігумена він повернувся до Києва і почав писати відомі «Четьї мінеї» /життя святих/.

На початку XVIII століття Петро I призначив Димитрія на посаду митрополита Сибірського і Тобольського, але хворий святий не поїхав до Сибіру, а посів 1702 року кафедру митрополита Ростовського. Тут протягом семи років він піклувався при благо своєї пастви, не припиняючи наукової праці. За дванадцять років св. Димитрій уклав «Четьї мінеї», написав твір проти розколу «Розик про брянську віру», побудував у Ростові за власний кошт духовну школу. Він був близький до своїх

СВЯТИЙ ДИМИТРІЙ, митрополит Ростовський

учнів, як батько. В 1709 році святий спокійно віддав Богу душу під час молитви в келії. Через 43 роки його нетлінні святі мощі було від-

крито. Вони спочивають у

Ростові, у Спасо-Яковлівському монастирі.

Пам'ять св. Димитрія 26 жовтня за новим стилем, а за старим 8 листопада.

В українському церковному календарі православної віри призначено Димитрій, а гуцули висловлюють «Дмитрій». В румунських церковних календарях пише: «Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de mir».

Наступного дня, 27 жовтня н. ст., 9 листопада /старий стиль/ Румунська Православна Церква святкує Нового Димитрія з Басараба /«Sfântul Dimitrie cel nou de la Basarabi»/. Це свято в румунських календарях позначене хрестиком. Уточнюємо, що мощі Димитрія Нового знаходяться у Церкві Румунської Митрополії м. Бухарест. Йому ще казали Димітрій /Дмитрій/ Басарабов, бо народився у Болгарії, місцевість Басарабі.

Ю. Ч.

«БАЛАДА ПРО СОНЯШНИК...»

В соняшника були руки й ноги,
Було тіло шорстке і зелене.
Він бігав наввипередки з вітром,
Він вилазив на грушу і рвав у пазуху гнилиці.
І купався коло млина, і лежав у піску,
І стріляв горобців з рогатки.
Він стрибав на одній нозі,
Щоб вилити з вуха воду,
І раптом побачив сонце,
Красиве засмагле сонце
В золотих переливах кучерів,
У червоній сорочці навипуск,
Що їхало на велосипеді,
Обминаючи хмари у небі...

І застиг він на роки і на століття
В золотому німому захопленні:
– Дайте покататись, дядьку!
А ні, то візьміть хоч на раму.
Дядьку, хіба вам шкода?!
Поезіє, сонце моє оранжеве!
Щомиті якийсь хлопчисько
Відкриває тебе для себе,
Щоб стати навіки соняшником.

ТАЄМНИЦЯ БУТТЯ

Десь там, у найвищих глибинах,
Десь там, у найглибших висотах,
Таємниця вродилося, як пелюстина,
Як бджола в золотистих сотах.

Уся – з найтемнішого світла,
Уся – з найсвітлішого змроку
Борсалась таємниця, то тъмава, то світла,
Долаючи купіль жорстоку.

Ген там з найгіркішого солоду,
Ген там з найсолодшого болю
Зростала вона аж блакитна від голоду
І рвалася тужно на волю.

Десь там, в найпалкішому холоді,
Ген там, в холоднющій спекоті,
Таємниця життя вибухала,
Золотиста і зірна насподі.

І жахала вона бездонністю,
І манила вона мерехтливістю.
У закони лягла беззаконністю –
Таємничою справедливістю.

Таємнице буття – моя болісна рано,
Прадавній мій зболений кореню, де ти?
Сонця вибухають ранісінько-рано
Й народжують бджіл, і людей, і планети.

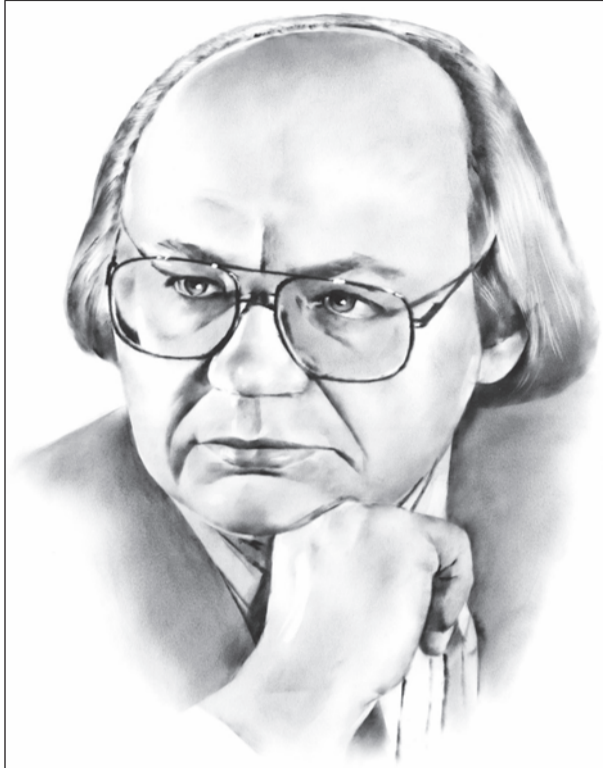
Отам, у найвищих глибинах,
Отам, у найглибших висотах,
Таємниця, наша вічна жар-птиця,
Наше серце бездонням висотує...

ЕТЮД ПРО ХЛІБ

Яйце розіб'є, білком помаже,
На дерев'яну лопату – та в піч,
І тріскотітиме іскрами сажа –
Мініатюрна зоряна ніч.

На хмелі замішаний, видме груди,
Зарум'янілий, круглий на вид.

ІВАНУ ДРАЧЕВІ – 80

Скоринка засмалена жаром буде,
Аж розіграється апетит.

В підсохлому тісті кленова лопата
Вийме з черені, де пікся в теплі, –
І зачарується білена хата
З сонця пахучого на столі.

КАЛИНОВА БАЛАДА

Я часто не знаю. Не знаю, де хвилі
Стають золоті, де багряно-тривожні,
Не знаю, де міра вготована силі
Й на що мої клетоти дикі спроможні.

Не знаю. Не відаю. І колінкую
Перед відомим (відомим для кого?),
Своєму коневі кую свою зброю
І в губи цілую зорю на дорогу.

Крапчасті напасті, роковані роки,
Чоласті незвідані вади “не знаю”.
Не знаю, де блиснуть вогнем мої кроки
І що принесе мені пам'ять з Дунаю.

Та знаю: мене колисала калина
В калиновім лузі тонкими руками,
І кров калинова, як пісня єдина,
Горить в моїм серці гіркими зірками.

ПЕРО

Перо, мій скальпелю вогненний,
Ти мій жорстокий лиходій,
Мій дикий поклик цілоденний,
Первоцвіт мій, перволюб мій!

Нам розтинати дні ці карі
До серцевини, до зорі,
Куди не дійдуть яничари
В облудній словоблудній грі.

Дні полохливі і невтішні,
І лаконічні, точні дні,
І дні, мов глечики з Опішні,
Протягати шпагами вогнів.

І дні, яким нема відради,
І виноградні, теплі дні,
Де тихо сплять старі досади,
Зіщулившись, на самім дні.

Дні променисто легковажні,
Горбаті дні, мозільні дні,
І дні чеснот, і дні продажні,
Яким солоні кров зрідні.

Перо – це наша спільна доля –
Все обійти і все знайти,
Аж поки в головах тополя
Не прошумить за два хрести.

КРИЛА

(Новорічна казка)

Через ліс-переліс,
через море навкіс
Новий рік для людей подарунки ніс:
Кому – шапку смушеву,
кому – люльку дешеvu,
Кому – модерні кастети,
кому – фотонні ракети,
Кому солі до бараболі,
кому три снопу вітру в полі,
Кому пушок на рило,
а дядькові Кирилові – крила.

Був день як день, і раптом – непорядок,
Куфайку з-під лопаток як ножом прошило.
Пробивши вату, заряхтіли радо,
На сонці закипіли сині крила.
Голодні небом, випростались туго,
Ковтали з неба синє мерехтіння,
А в дядька в серці туга,
А в дядька в серці тіні.

(Кому – долю багряну,
кому – сонце з туману,
Кому – перса дівочі,
кому – смерть серед ночі,
Щоб тебе доля побила,
а Кирилові, прости господі,— крила).
Жінка голосила: "Люди як люди.
Їм доля маслом губи змастила.
Кому – валянки,
кому – мед од простуди,
Кому – жом у господу,
а цьому гаспиду,
прости Господи, – крила?!"

Так Кирило до тямі брів,
І, щоб мати якусь свободу,
Сокиру брусом задобрив,
І крила обтяв об колоду.
Та коли захлинались сичі,
Насміхалися зорі з Кирила,
І, пробивши сорочку вночі,
Знов кипіли пружинисті крила.
Так Кирило з сокирою жив,
На крилах навіть розжився –
Крилами хату вшив,
Крилами обгородився.
А ті крила розкрали поети,
Щоб їх муза була небезкрила,
На ті крила молились естети,
І снилося небо порубаним крилам.

(Кому – нові ворота,
кому – ширшого рота,
Кому сонце в кишеню,
кому – дулю дешеvu.
Щоб тебе доля побила,
А Кирилові – не пощастить же
отак чоловікові! – крила).

Іван Драч увіходив у літературу доценту зарядженим на пошук. Не заглиблюючись у заповідні таїни психології, зважусь, одначе, виводити його творчу поривність і з біології самого характеру Драча як особи. З його безоглядної одчаякуватості в досягненні мети, з невміння зберігати «правила хорошого тону» в двобої зі злом, із здатності скипати в суперечках із опонентом будь-якого рангу, не зважуючи і незважаючи на наслідки. І водночас, коли той чи інший його супротивник потрапляє в скруту, кидати все і, забувши недавні взаємні образи, з такою ж безоглядністю рватись на поміч. І невтаємниченому в характер Драча дивно бачити на місці дещо амбітного, з упертим підборіддям і загрозливо пульсуючою жилою на гордім чолі метра – такого собі простого чоловіка, часом аж безпорадного, із провінним поглядом, на дні якого світиться суть характеру – доброта і подільчивість.

60-ті роки, коли в поезію влилася чи розкрилилася ціла когорта яскравих обдаровань, зосібно таких, як Д. Павличко, Ліна Костенко, В. Симоненко, М. Вінграновський, М. Сом, Т. Коломійець, Н. Кащук, Р. Третьяков, В. Корж, В. Підпалый, – все ж, як на мене, та пора своєю переломною енергією найбільше відповідала і енергії таланту, і органіці характеру саме Івана Драча. Тої пори, як і нинішньої, оновлюючої, долалися не менш, якщо не більш, закостенілі стереотипи. Суспільство наше розшнуровувалося від культивських жорстких, а часом і жорстоких регламентів. Посідала своє належне місце віра і довіра між людей, демократизувалися виправдані воєнним часом суворі взаємовідносини між посадовцями і підлеглими, розгодинювались обрії для ініціативи не лише колективу, а й самодостатньої особи.

Саме такі періоди висувають людей рішучих, з особливо розвинутим відчуттям свіжого – людей новаторського складу.

І саме таким був Іван Драч.

Не задля годиться і не з нагоди ювілею висуваю його в авангард свого покоління. А за об'єктивними даними, за сподіяним реально.

Незважаючи на особисте несприйняття – хай то буде і смакове – деяких Драчевих новацій чи, скажімо, подекуди безпідставного «огрублення» мовного ряду тощо, скажу (і час те підтверджує): нашій поезії поталанило, що вона запопала собі саме такого новобранця. Він став тим першим хоробрим, хто взяв на себе роль каталізатора поетичного перебігу, хто в його усталений і апробований категоріальний апаратів новітні поняття, які до цього вважались предметом уваги будь-яких виробничих чи наукових галузей, окрім поезії.

М. Корсюк, І. Драч, І. Ковач,

ТРИВОЖНІ ДЗВОНИ ІВАНА ДРАЧА (скорочено)

Як першому, йому найбільше перепало і позитивної уваги, і ще рясніше – синців. Щоправда, нині чимало з них читаються як нагородні знаки. Але на першопочатках...

Згадаймо, який благородний гнів збурили в

так званих оборонців цнотливості поезії (серед яких був і автор цього слова) Драчеві «Балада ДНК», «Балада про випрані штани» чи поема «Ніж у сонці», уже сама назва якої епатувала наш вишуканий (чи скоріше хуторянський?) слух.

Господи, як таки швидко плине час! І як хутко все забувається!

Нині ми, ані на мить не вагаючись, вводимо в трепетну тканину поезії найсучаснішу наукову термінологію, у філософських візіях апелюємо й до генетичного коду, до так званого підсвідомого, навіть формули вмонтовуємо в

рядки. І вважаємо, що це такий же предмет поезії, як і традиційні солов'ї, ромен і калина... І забуваємо, що значною мірою завдячуємо й Івану Драчеві, який одним із перших, ще в 60-ті, незважаючи на наші ж кпини й іронізми, пробивав цю дорогу. Сам же він хай завдячує своєму

кумулятивному, цілеспрямованому характеру, який не лише утвердив його як цілісну натуру, а й примусив, привчив поважати нове, якщо воно й незвичне, а часом і суперечить роками освяченому кліше.

Звичайно, не всі новації і «робочі версії» з Драчевої творчої практики сприймаються на позитиві. Зрештою, самовдосконалюючись, він і сам в подальшому від деяких одмовився. І це – природно, якщо поет – у русі.

На якомусь із перегонів виникало побоювання, чи не зверне автор на легшу, аніж кам'яниста цілина, вже второвану ним самим стежку, на всеїдний скоропис. Подібні періоди переживає, вважає, кожний поет: той вельми небезпечний час, коли ти якщо й не все, то майже все вмієш, коли натренована рука уже й без мук творчості вправно приручає будь-яке слово в рядку, коли вже домінує ремесло, яке імітує навіть пристрасть.

Певно ж, щось подібне перебув і наш ювілянт. Ознаки цієї «хвороби зросту» прозирали і в необов'язкових, хоч і вправних, віршах, і в розпорошеності уваги на кіно та драматичні поеми, не всі з яких виходили на рівень Драча. (Хоча щодо останнього – застережусь: це моє суто приватне припущення).

Якщо масовий читач і не особливо зауважив цей зламний відтінок у творчості поета, то передусім тому, що долав він свою втому на марші, не спиняючись задля переорієнтації. В цьому Драчеві допомагав знову ж таки його рвучкий характер, соціальна активність і той запас дарованого природою таланту, який не дозволяв опускатися нижче умовного рівня.

*Я ж приходжу: мені до рук
Варто знати кожнісіньку ваду,
Але я вже скоріш помру,
Ніж з ракети в авто пересяду!*

Мабуть, краще за всі мої найрозлогіші пояснення природи і динаміки характеру та творчого кредо Драча скаже вищенаведений катрен.

Не цілеспрямована впертість, а вперта цілеспрямованість невідступно виводили його з розрідженої атмосфери космічних асоціацій, непередметного форморобства в реальне повітря, яким дихають реальні люди.

Пізнавши ціну праці в усіх її вимірах – від глобально інтелектуальної («Ейнштейніана», «Сльоза Пікассо», «Останній птах з гніздов'я Курбаса», «Скін Корбюзьє») до щоденно хатньої, непоказної, суворо буденної, з міцним чоловічим потом, з порепаними п'ятами і виробленими руками, – поет, зрештою, по-новому прочитує свою ж формулу діяти «на рівні вічних партитур», де точкою відрахунку вже однозначно стає земля з усіма її тривогами.

Сталося дивне диво з поезією Івана Драча: що вищали критерії його оцінок довколишнього, що ближче прихилився він до землі, то монументальнішими бачилися оті непомітні трударі, які негучно годували планету і так само негучно відходили за вічну межу.

Ще дивніше диво скоїлося з критикою. Така заподадливо уважна до кожного, навіть прохідного, рядка юного, ще соняшникового Івана, що «бігав наввипередки з вітром, ...вилазив на грушу і рвав у пазуху гнилиці...», вона, в міру

Борис ОЛІЙНИК
(1986)

(Закінчення на 10 стор.)

Місто Чернівці у святкових барвах

Стало традицією, щоб у перший кінець тижня місяця жовтня в Чернівцях був організований «День міста», а в цьому році 1-2 жовтня припало відзначати 608-у річницю з дня першої письмової згадки про місто. Не могла відмовити запрошенню Міської Ради та її представника, мера Олександра Каспрука, і разом із моєю заступницею у бухарестській організації СУРу Феліцією Раду я використала можливість побачити Чернівці і в святкових кольорах.

Я знаю це славне місто, відвідувала його не раз ще у дитинстві, коли літом їздила до батькової родини у селі Мамаївці, що поблизу Чернівців, приїжджала пізніше на різні заходи, працюючи у Міністерстві культури Румунії і маючи друзів-однодумців, з якими співпрацювала, але не уявляла, що воно так змінилося у останній час і що я так мало знала про його бурхливу історію. Тому хочу поділитися із нашими читачами його історичною довідкою.

Оборонне поселення на місці Чернівці, на лівому березі Прута, заснував у XII ст. галицький князь Ярослав Осмомисл. Фортеця з торговельно-ремісничим поселенням називалася Черн, або Чорне місто, мабуть, з-за чорних дерев'яних стін. Фортеця була зруйнована в

російськими військами, а потім перейшли під владу Австрії. Революція 1848-1849 років в Австрійській імперії усунула національні обме-

тись і висловити потім кілька слів до високого товариства, дякуючи, між іншим, організаторам за запрошення.

ження, привела до автономії краю і міста. Під час Першої світової війни Чернівці були тричі під російською окупацією.

В 1918-1940 роках цей край був під румунською владою.

У 1940 році, відповідно до положень Пакту Молотова-Ріббентропа, Буковина була розділена на Північну, яка відходила до України, і Південну, що залишалася у складі Румунії. Чернівці були зайняті Червоною Армією і увійшли до складу УРСР. У липні 1941 року місто було зайняте румунськими військами (що воювали на боці Німеччини) і адміністративно увійшло до складу Румунії. У березні 1944 року Чернівці практично без бою знову були зайняті Радянською

Армією. Коли у 2008 році місту сповнилося 600 років і провели великі урочистості, пам'ятаю, що у Бухаресті була зорганізована за підтримкою Посольства України і із солідарності до нього, також його річниця, що відбулась у Музеї Столиці. Існує думка, що колись ці міста побратуються. Чернівцям уже вдалося побрататися із багатьма містами Румунії. І так, на річницю міста Чернівців прибуло чимало представників румунських міст – Сучави, Ясс, Тимішори та Бухаресту. Від Союзу Українців Румунії прибули також делегати з трьох міст. Урочисте святкування розпочалося 1 жовтня зранку перед Ратушею міста. Крім концерту, який зачарував публіку, відбувся і момент, коли голова міста Олександр Каспарук вручав багато нагород сім'ям померших бійців у АТО. Пан голова нагороджував і людей, які своїм життям і діяльністю зазнали слави і поваги!

Армією.

Багато святкових подій відбувалося за ці два дні на різних місцях і площадках!

Я мала честь побувати у колі поважних гостей, яких мер міста зібрав у подвір'ї ратуші і які прибули із багатьох околиць України і різних європейських країн, з-поміж яких запам'ятались: Польща, Молдавія, Словенія і наша Румунія. Там якраз промовляв перший Посол України в Румунії Леонтій Сандуляк, з яким я мала радість привіта-

Хай живуть і процвітають Чернівці, хай в мирі і добробуті живеться милим чернівчанам! А ми щоразу будемо радо повертатися, до цього славного буковинського і невдовзі й європейського міста!

Ярослава-Орися КОЛОТИЛО

Фото авторки

1259 році на вимогу татарського темника Бурундая.

Через часті паводки на низькому лівому березі Прута нове місто було побудоване на високому правому березі. Після розпаду Галицько-Волинського князівства в середині XIV ст. Чернівці переходили до Угорщини, Польщі, поки в 1359 році вони не увійшли до складу Молдавського князівства.

Найперша письмова згадка про Чернівці була в грамоті про торгові привілеї, яку молдавський господар Олександр Добрий видав львівським купцям 8 жовтня 1408 року (цю дату і почали святкувати щороку Чернівці!).

Місто розташовувалося на перехресті торговельних шляхів з північно-західної Європи на Балкани і в Туреччину. З 1457 року тут проводилися ярмарки. За часів Штефана Великого Чернівці вже були містом. У XV-XVI ст. місто кілька разів руйнувалося і прийшло до занепаду. Внаслідок чергової російсько-турецької війни 1768-1774 років Чернівці знову були зайняті

ОСНОВНА МЕТА: ЦИВІЛІЗОВАНИЙ

Інтерв'ю з примарем громади Балківці Василем Шойманом

В якості постійного кореспондента УВ мені пощастило поспілкуватись з примарем громади Балківці паном Василем Шойманом. Нічого незвичного, якби новообраний «господар» не був би моїм колишнім учнем, не працював би учителем в рідному селі, не перейшов би у бізнес і повернув раптово на політично-адміністративну роботу. А це не в пошуках кращого зарібку чи в спробах відкриття власних нових здібностей, бо Василь Шойман і до цієї громадської почесності продемонстрував свої духовно-душевні

Почну відверто: Я уродженець села Балківці, прожив найбільшу частину життя в цьому селі і мені не байдуже те як воно розвивається та які перспективи виглядають на горизонті будучого моїх дітей, молодого покоління взагалі. На жаль, в останні роки я спостерігаю, що громадська робота в наших селах якось закостеніла, занепала у всіх планах. І подумав, що оскільки відчуваю ще потужність життєвої енергії, мушу щось зробити для пробудження моїх односельчан до європейських цивілізаторських поривів. Хотілось вступити в цей «бій» самостійно, але зрозумів, що не маючи за собою сильної політичної партії, дуже важко отримати субсидії з державного бюджету, без яких, в даному моменті, наша громада не може розвинути. І так, з березня місяця п.р., став членом політичної партії.

– Скажіть, будь-ласка, не спало вам на думку вступити в цю боротьбу з боку СУРу?

– По-перше, я українець в серці і в душі. Для мене, як і для кожного українця, не кан-

дидувати зі сторони СУРу, на мій погляд, дуже болюча справа. Я був і членом повітового проводу СУРу і бачив, що наші проводи зосереджуються більше на культурній діяльності, а під час виборчих кампаній майже не існує ніякої діяльності/підтримки. Говориться, що СУР – це громадська організація, яка діє як політична тільки у виборчих кампаніях. Тоді, під час цих кампаній, наш кандидат на парламентарія, повітовий голова, члени сурівської Ради, бажалося б сам голова СУРу, повинні скласти маршрутний караван, як то роблять політики, котрий би поїхав у місцевості, де компактно проживають українці, спілкувався з людьми, представляв досягнення, слухав би про негаразди кожного села чи міста, боровся за їхні вирішення. Тоді, б рік за роком, довір'я в СУР зросло, а результати ставали б кращими. По-друге, я хочу чітко підкреслити той факт, що головну роль відіграють наші вищі посадові особи, але ще вищу роль мають нижчі, маю на увазі голови місцевих організацій. Тут треба

просувати тільки найсвідоміших українців, спроможних єднати наші сили і спрямовувати їх до цілей, передбачених нашим Статутом. СУР повинен серйозно подумати, а ця справа стала б одним із пріоритетів його діяльності і тоді кандидатів з боку СУРу стане більше, авторитет нашої організації зросте.

– Розкажіть про ваші пріоритети на рівні громади, бо я ж уродженець Негостини і прямо заінтересований в цьому разом з всіма мешканцями громади!

Василь Шойман – примар громади Балківці

– Не новинкою є те, що і село міняється постійно. Зараз воно не те, що було тому десять чи двадцять років тому. Проекти, які я розробляю в даний момент, стосуються створення мережі водопостачання, каналізації, модернізації дорожньої мережі, введення газопостачання та реабілітації дитячих садків в усіх трьох селах. На першому місці мережі водопостачання та реабілітація дитсадків. Надіюсь, що проекти до нового року будуть закінчені. Стосовно доріг маємо на увазі в Негостині вулиці Стіло, Школи і Церкви, а в Балківцях вулицю Три Горби.

Даліла Федюк – секретар примарії

властивості, а мені, особисто, захотілось почути/побачити як «плодять» насіння, посаджене і мною колись-то в його душі.

І так:

– Доброго дня, пане примар, щиро поздоровляю з нагоди завоювання найвищого чину в громаді/комуні Балківці і сердечно бажаю успіхів у ваших задумах/проектах!

Ви успішно працювали вчителем у Балківцях, ввійшли у бізнес разом з вашими братами, відкривши в місті Сереті магазин-склад будматеріалів, який зараз потужно розвиває свою діяльність. Скажіть, будь-ласка, що вас спонукало неочікувано повернути на політичну «роботу»?

– Доброго дня і вам, і дякую за те, що звернули увагу на проблеми нашої громади, сьогоднішні і подальші, бо це завжди стає корисним як для мене, примаря, так і для мешканців всіх трьох сіл громади – Балківців, Негостини та Гропен.

Анна Чобанюк – бухгалтер примарії

Юліан Кідеша – заступник примаря

Хочу підкреслити, що наскільки головною і потрібною всім людям є вода, настільки важко знайти відповідні джерела, але разом з спеціалістами це бажання наших людей невдовзі матеріалізується. Щодо вагомості доріжньої мережі в мене була така пригода: будучи в Німеччині, мій друг говорив мені про своє місце роботи, до якого він щоденно їздить автомобілем двісті кілометрів. Мене це спершу шокувало, але, роздумуючи, дійшов висновку, що громада Балківці розташована надзвичайно:

Записав Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

(Продовження на 9 стор.)

РІВЕНЬ ЖИТТЯ

(Початок на 8 стор.)

автомобілем – 5 хвилин до міста Серету, 20 хв. – до міста Радівців, 40 до Сучави, а звідти залізницею чи літаком хоч куди. Це був би перший крок до затримання молоді в селі і навіть до повернення вихідців. Багато з них побудували нові хати, інші оновили старі, але всі бажають послуговуватись оцими чотирма векторами цивілізації: водопостачанням, каналізацією, газом та асфальтованими дорогами. Це мінімальний комфорт, якого всі бажаємо.

– Зверніться, будь-ласка, до іншої приємної Вам теми, а саме до культурної діяльності, де наші самодіяльні гуртки, і не тільки, неабияк відзначились.

– На мою думку – це тісно пов'язане з попередньою темою. Населення села один ціле, складеним з дітей, молоді та старших. Якщо бракує одна із цих складових, появляється дисгармонія життєвого процесу як в економічній діяльності, так і в культурній. Ці види діяльності взаємовпливаються постійно. Я вважаю, що школа, церква і мерія

хочу щиро подякувати як виконавцям, так і наставникам ансамблів «Козачок» і «Червона калина», об'єднаному хору «Негостинські голоси». Не можу не згадати вокальний гурток «Негостинські квіти», або самодіяльні колективи

Домніка Тінюк - Відділ такси-податки

наших шкіл. В Негостині існує пам'ятник великому Кобзарю української душі Тарасу Шевченку, почесь, що викликає щорічно ряд заходів вшанування великого поета-пророка. Але хотілося б, щоб культурна діяльність єднала нас в різноманітності її проявів. Чому кажу це? Спостерігаю, і це не від вчора-позавчора, якусь-то мені незрозумілу гордість одних в недооціненні інших. Якби ми зуміли це викоринити з менталітету декотрих, то наші досягнення значно б підвищились. Вважаю, що там, де розвивається культурна діяльність, там завжди є можливість на краще. А в нас це є!

– Пам'ятаю, що Ви учнем будучи у місцевій школі, були одним із найпалкіших читачів-відвідувачів шкільної та сільської бібліотек. Як вважаєте, сьогодні бібліотека відповідає призначеній їй ролі, чи стала своєрідним складом книг?

– Тут інший великий біль. Ми мусимо серйозно подумати про сучасну роль бібліотеки у духовному розвитку громади. Треба признати, що інтернет став вагомим конкурентом бібліотеки, але заходи, які б відповідали інтересу кожному школярському рівню, допомагали виявляти певні здібності, зумовлювали зустрічі з видатними особистостями, місцевими чи чужими, стали б першим кроком до реабілітації ставлення до цієї значної культурної установи.

– Велику роль відіграє бібліотека і в плеканні рідної мови. В нас є певні досягнення, але вважаєте, що є місце й на краще?

– Безперечно, що є. Але в цьому напрямку треба знову повернутись до ролі

СУРу. Місцева організація має бути головним чинником плекання рідної мови, а для цього потребує власного приміщення. Сурівський осередок щоб був наріжним каменем плекання рідної культури, в першу чергу, рідної мови, солідною точкою опори у правильному вихованні молоді. Людина, вихована у любові і повазі до рідного, буде шанувати всі інші культурні надбання, буде правильно ставитись до свого ближнього, яким би він не був. Побудування чи закупівля власних осередків повинні стати пріоритетом діянь нашої організації. Така установа стає складовою тієї громади чи її частини не тільки в архітектурі місцевості, але і в менталітеті громади, виконує в рамках закону свою роль і не суперечить нікому.

– Ви говорили часто про відповідну людину на відповіднім місці. Задовольняє Вас команда, маю на увазі і працівників організації, і членів місцевої ради, з якою працюєте?

– Моїм найближчим співпрацівником є заступник примаря, пан Юліан Кідеша, котрий поділяє мої думки та проекти. Щодо решти співпрацівників, можу сказати, що вони зрозуміли моє ставлення до проблем громади, адаптувались до нового стилю праці і разом, сумлінною працею, відданістю і наполегливістю, зможемо зрушити ту енергію, яка приведе наші села та життя їхніх мешканців до справді цивілізованого рівня.

Ж. Фрасинюк – радник примара

мають найважливішу роль у культурнім просуванні громади, але і тут головним чинником треба, щоб була відповідна людина на відповіднім місці. Інакше справжній акт культури не здійснюється, а людина чи громада позбавлені відповідного рівня культури. На жаль, спостерігаю такий парадокс: говориться так часто і так гарно про культуру, а виділяється їй все менше і менше фінансової підтримки. В нашій громаді рівень культурної діяльності є досить явним, і я

Іван Гавриш – касир

– Дякую і бажаю успіхів! Хай станеться добро!

– Дякую і я, і жду наступного інтерв'ю, після здійснення першого із задуманих проектів!

Ольга Шмігельська –
Реєстр сільського господарства

Примарія

ТРИВОЖНІ ДЗВОНИ ІВАНА ДРАЧА

(скорочено)

(Початок на 6 стор.)

заглиблення поета в пласти реального буття, все більше прохолоднішала до нього.

Так чи інак, але не Драчева вина, що до нього прив'яла увага деяких його колишніх апологетів. Скорше навпаки: він просто переписав своїх недавніх глорифікаторів, залишивши далеко позаду з милими їхньому серцю стереотипами 60-х років, а часом і з вузькогруповими симпатіями.

Тільки цим поки що можу пояснити той факт, ідо навіть поема «Віра, Надія і перша моя любов» була, по суті, примовчена. А тим часом ця пронизлива річ – одна з найкращих, якщо не найкраща, з усього нашого добробуту, яким ми пошанували 40-ліття Великої Перемоги.

Як ровесник поета, котрому в час війни було стільки ж літ, що й Драчевому герою, свідчу: в поемі з вищою точністю передана і правда війни, і емоціональний стан дитячої душі того часу. На моїх очах мінялися постояльці – солдати і офіцери: одні йшли на передову, інші поверталися звідти в бинтах, щоб, відлежавшись в польових шпиталях, знову піти в окопи. На моїх очах спалахували «польові романи», гірка, аж полинна, любов, короткочасні ревності, трагедії обірваних кулею кохань. І ми, хлопчачки, таємно закохувались в юних, до нестями красивих санітарок і люто позирали на своїх щасливих суперників в добре підігнаних офіцерських одностроях. І глухо, безслізно ридали, коли над тими і тими виростали горбки.

Поема «Віра, Надія і перша моя любов» увійшла до збірки Івана Драча «Теліжинці» – як на мене, найціліснішої книги поета, зладженої не за формальною логікою Асмуса, а за імпульсом серця. Серед численних поетових книг вона – найтепліша, бо – сповідальна. Як ні в жодній іншій, у ній Іван Драч висповідався до найпотемнішого у своїй синівній любові: до отця-матері, до рідної землі і людей на цій благословенній землі, які спородили, виколисали його і послали у світ, навчивши найдорожчого – жити по совісті і не забувати свого гнізда. І хтозна, чи не такою ж мірою, як поет своєму гнізду, Теліжинці завдячуватимуть поетові в тому, що вони не тільки є, а й перебувають навіть тоді, коли в розгоні поступу стануть містом, а можливо, й захочуть у молодецькому захваті придбати сучасніше ім'я. В матеріалі ж слова вони зостануться Теліжинцями. Але все те полишимо на остаточний розсуд часу.

Однак принаймні оці чверть віку, відколи Драч працює в поезії, уже сьогодні дають підстави твердити, що без нього сучасний літературний перебіг не мислиться. Не мислиться без «Кирилових крил», без «на рівні вічних партитур», без «соняшника», який їздить на велосипеді, без «планетарної причетності» – одне слово, без тих фірмових, суто Драчевих знаків, які стали називними, афористичними.

І, навіть потрапивши на перо епігонів уже в ранзі штампів, вони в жодному разі не зашкодили реноме автора, бо він вчасно їх запатентував як свої винаходи. А це в свою чергу ще раз потверджує дещо парадоксальну формулу Шатобріана: оригінальний поет не той, кого наслідують, а той, кого не можна наслідувати. Себто в Івана Драча якщо й можна щось привласнити, то скільки б ти запозичене не перевдягав, воно все ж залишиться Драчевим. Одне слово: видно пана по халявах – в найпо-

На сцені спектаклю у Тульчі

зитивнішому розумінні цієї народної мудрості.

Справжня вартість поета визначається не тільки тим, що він творить сьогодні, не тільки енергією його поступального руху по висхідній, а й живучістю, неперехідністю минулих набутоків. І в цьому зв'язку зосібно Драчева поема «Ніж у сонці» нині звучить, можливо, ще сучасніше, аніж в 60-х, коли вона творилася.

Про поему чимало говорилось і писалось в різних аспектах і тональностях. Як на мене, то ключ до її розуміння схований в оцій поетовій тезі:

«Сонце – це втілення людських прагнень до правди, до краси, до сміливості, до справедливості, до ніжності і т. д. Як виникло Сонце? Сонце виникло у фокусі людських поглядів, звернених у небо, бо ж людина звикла дивитись у небо, якщо вона не тварина».

Отже, сонце в контексті Драчевої поеми – то не стільки небесне світило, джерело енергії нашої галактики. Це скоріше морально-етична категорія, символ і знак ідеалу, тих світлих,

поривних і чистих начал, що є в кожній людині. Це те вище, облагороджуюче, до того має прагнути кожен, якщо він хоче називатись людиною. Це – крайній антипод обивательщини, яка у своїй нищій філософії шлунка живе одним днем, байдужа не лише до долі світу, а навіть до свого ближнього.

У кожного, твердить Драч, мусить бути своє сонце, своя заповітна верховина, у вічному русі до якої ми очищаємось од випадкового, від хатянської суєти суєт, стаємо вищі і красивіші...

І ті жахи, що в часи появи «Ножа в сонці» трактувалися як апокаліптичні гіперболи поета, нині вже стали жорстокою реальністю. Лик цієї небезпеки визирнув з вогню аварії на четвертому реакторі Чорнобильської атомної. Певне, тривожнішого дзвону, аніж в поемі І. Драча, яка кличе до пильності, ще не пролунало в жодній з літератур. І вже в цьому – неперехідність поезії нашого земляка.

Іван Драч наблизився до значущого бар'єра в своєму житті. Найновіші поезії свідчать, що він візьме його з добрим запасом висоти. За тією межею почнеться «інша далина» – цілина нового п'ятдесятиліття. Розорювати її стане далеко трудніше, аніж у першому піввіччі: застерігатиме від необачності примружений досвід, больова пам'ять колись набутих синців, стишений роками пульс пристрастей.

Все, зрештою, має точку втоми. І все, зрештою, обходиться, коли поет не втрачає первородного зв'язку з отчою землею, що відроджує енергію духу рівно настільки, скільки ти їй віддав самого себе.

*Я землі належу. Вєсь. До дна.
А до сонця золота струна
Тчеться вітром,
тчеться від землі –
Я пливу до сонця на крилі.*

*Душу носять по світах вітри.
Серце мчить крилато догори.
Я ж землі належу. До кісток.
До майбутніх буйних пелюсток.*

Наведені рядки свідчать, що поет глибоко усвідомлює сенс цього прямого і зворотного злиття з землею.

Отже, нам лишається тільки побажати йому козацького здоров'я. Все решта у нього є.

З ліва направо, на кораблі по Дунаю: М. Корсюк, І. Драч, М. Михайлюк

Адв(окат) Іван ОДОВІЧУК

МАРМОРСЬКІ УКРАЇНЦІ

Церква й школа Українців в Maramureș i Transilvania перед і по війні

В недержавної нації церква і школа грає одну з найважливіших роль. Нації, що не мають свого власного церковного і шкільного життя, дуже тяжко здобувають свою самостійність.

Противно знову, ті нації, що мали до своєї розпорядимости церкву й школу, легше могли здобути повну свою незалежність. Так це сталося в поляків і чехів. Коли маєм свою церкву, а в тій церкві священика, що вмє виховувати своїх вірних не лише на добрих християн, але й на добрих патріотів, коли є народня школа, де учитель вчить дитину любити свою націю понад усе, тоді така церква й школа перемінюються в твердині національного патріотизму, де вишколюється покоління, що знає що хоче, а те що хоче, вмє собі вибороти.

Те, що в сьогоднішнім Maramureș ще залишилася українська мова, а в церкві прадідівські наші традиції, це безперечно завдячуємо лише церкві й школі, бо малярська держава горячково працювала над тим, щоб змадяризувати всіх українців, що жили до війни в межах тієї шовіністичної держави. І це мадярам по більшій часті таки вдалося, бо наприклад у Сатмарщині, в Бігорщині, в Banat, а почасти навіть в Марморщині не лише міщани, а навіть селяни зденаціоналізувалися цілковито, забули зовсім рідну мову і сьогодні навіть не називають себе українцями чи русинами, а греко-католицькими мадярами. Я думаю, що сьогодні ми легко могли б повернути цих українців до своєї нації.

Та все таки церква й школа сповнили тут хоч по часті свій обов'язок, бо коли наші

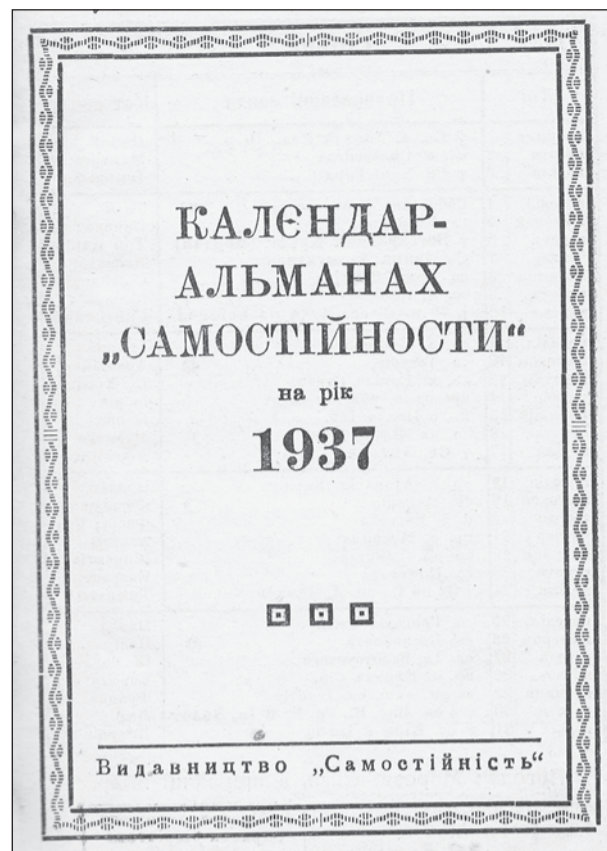
брати під. Мадярщиною не поступали вперед, то хоч сяк так животіли. Сьогодні однак не можемо про себе цього сказати, бо всюди замічується занепад. Навіть селяни, що віками зберегли свою рідну мову, вже починають між собою балакати чужою мовою.

Мадярщина хоч і всіма силами вела безпощадну політику винародовлення меншостей, то все таки давала дозвіл на власне церковне і шкільне життя тим, що не противилися заснуванню віроісповіданих шкіл. В Сатмарщині, Bihor i Banat, де українці звали себе греко-католицькими мадярами, в церковних школах викладалося також малярською мовою. В Марморщині, де українці творили 51% цілого населення, отже жили не ґрупами, як у решті Transilvania, а сталими масами й межували з Закарпаттям, справа малася трохи ліпше. Тут у кожному селі українці мали свою церковну школу з українською викладовою мовою. По малярськи викладалося тут лише малярську мову, історію й географію. Учитель церковної школи був рівночасно й дяком; діставав від церкви хату і від 10-30 гектарів землі, а окрім того кожна хата платила так звану «сталю» в грошах чи в натурі.

Тому що в Марморщині в кожному селі були й є «компосисорати», то є співвласності лісових дібр, де також і наші селяни мають свої пайки «ключі», якщо не попродали їх жидам за марницю, то ці компосисорати будучи „патронами“ сіл, платили церковним учителям 2/3 частин платні, а держава доповнювала одну третину. В великих селах, де була велика «сталя», учитель не діставав від держави нічого, тоді коли його дохід рівнявся платні державного учителя, бо і в церковних школах платня учителя установлювалася після системи, що була в державних школах.

Право на пенсію мали також і віроісповідні учителі й для того платили і вони на пенсійний фонд.

Окрім церковної школи, була в кожному селі і малярська державна школа, та родичі мали право рішати, до якої школи хочуть, щоб ходила їх дитина. Після потреби в церковних школах могли урядувати більше учителів. Управителем школи однак був завше священик. Окрім церковних надзирателів, ці

Адв. Іван Одовічук.

Марморські Українці

Церква й школа Українців в Maramureș i Transilvania перед і по війні.

В недержавної нації церква і школа грає одну з найважливіших роль. Нації, що не мають свого власного церковного і шкільного життя, дуже тяжко здобувають свою самостійність.

Противно знову, ті нації, що мали до своєї розпорядимости церкву й школу, легше могли здобути повну свою незалежність. Так це сталося в поляків і чехів. Коли маєм свою церкву, а в тій церкві священика, що вмє виховувати своїх вірних не лише на добрих християн, але й на добрих патріотів, коли є народня школа, де учитель вчить дитину любити свою націю понад усе, тоді така церква й школа перемінюються в твердині національного патріотизму, де вишколюється покоління, що знає що хоче, а те що хоче, вмє собі вибороти.

Те, що в сьогоднішнім Maramureș ще залишилася українська мова, а в церкві прадідівські наші традиції, це безперечно завдячуємо лише церкві й школі, бо малярська держава горячково працювала над тим, щоб змадяризувати всіх українців, що жили до війни в межах тієї шовіністичної держави. І це мадярам по більшій часті таки вдалося, бо наприклад у Сатмарщині, в Бігорщині, в Banat, а по часті навіть в Марморщині не лише міщани, а навіть селяни зденаціоналізувалися цілковито, забули зовсім рідну мову і сьогодні навіть не називають себе українцями чи Русинами, а греко-католицькими мадярами. Я думаю, що сьогодні ми легко могли б повернути цих українців до своєї нації.

(Продовження з 12 стор.)

Автор Іван Ілліч Одовічук був глибоко віруючою людиною і впродовж всього життя свідомо та послідовно сповідував християнство в його східних традиціях. При цьому толерантно ставився до інших переконань, крім «войовничого атеїзму», який не сприймав взагалі.

Запропонована читачу стаття написана в стилістиці та форматі Альманаху «Самостійність» та газети «Самостійність», яка виходила у Чернівцях упродовж 1936-1937 років. Це світське видання приділяло значну увагу релігійній проблематиці. Широко представлені матеріали щодо проблем церкви, суперечок служителів з вірянами та між вірянами, насильницької румунізації та ліквідації мадяризації. При цьому чітко простежується позиція Організації Українських Націоналістів, згідно якої дер-

ПІСЛЯМОВА ТА РОЗДУМИ

жава повинна контролювати церковні організації й співпрацювати з представниками духовенства, тому що нація без релігії — ніщо. Можна навіть підсумувати, що буковинська націоналістична періодика того часу загалом розвивалася в контексті західноукраїнської преси, в якій активно пропагувався концепт «віри й держави» та підтримувалось становлення національної церкви. Дослідниками знайдено ряд «програмних» редакційних статей, в яких чітко розставлені акценти та названо пріоритети. Наведу лише одне характерне формулювання: «...жида» зовсім не винні в тому,

що відбувається на Буковині (і на решті українських земель в складі тогочасної Румунії — О.Я.) щодо утисків усього українського, а тому «кузисти» шукають причину не там: «Наш націоналізм, наша правда, наш Бог і наша віра не мають нічого спільного з чужими. Ми, українці, маємо свою голову, своє життя й свою мету» («Самостійність», 1934, ч. 2, с. 2).

Автором проаналізовано становище української церкви й школи в Марморщині і Трансільванії в міжвоєнний період на фоні тогочасних загальнополітичних процесів у порівнянні з часом угорського панування. Тобто подано дані більш ніж 100-річної давності. Водночас зроблено ряд глибоких уза-

Ярослав ОДОВІЧУК

(Продовження з 12 стор.)

МАРМОРСЬКІ УКРАЇНЦІ

Церква й школа Українців в Maramureș i Transilvania перед і по війні

(Продовження з 11 стор.)

школи мали також й осібних державних інспекторів.

В Марморщині, в таких парохіях, що припали до România були українські віроісповідні школи: в Remeți, Câmpulung, Crâciunești, Rona de Sus, Lunca, Crasna, Bistra, Ruscova, Repedea, Poeni sub Munte, Sighet.

Всі ці школи мали власні шкільні будинки, що сьогодні по більшій частині або зруйновані, або реквіровані для розміщення державної школи.

Цим школам ми завдячуємо, що українці зберегли тут свою національність. Наші села зісталися ненарушеними мадярським погоєм денаціоналізації, бо більшість селян навіть не вміють говорити по мадярськи. Мадярською мовою володіють лише селяни, що живуть близько міста. Можна сказати, що окрім міста, в Марморщині мадяри змогли змадяризувати лише село Coștin (Костел), де жителі були робітниками в державних копальнях соли і в Câmpu-Lung, де жило велике число мадярів. Але в цій селі тепер селяни зажадали рішучо в церкві своєї мови і ведуть завзяту боротьбу, щоб вигнати з церкви чужу мадярську мову.

Все таки можна сказати, що завдяки обставинам, що марморські українці жили стислою масою, мадяри не могли їх денаціоналізувати і вони заховали свою рідну мову і свої церковні традиції. Це, як я вже не раз казав, завдячуємо головно греко-като-

лицькій церкві, що від часу до часу мала й тут таких священиків, що не покинули свій нарід, а терпіли разом з ним, сіяли в серцях своїх вірних надію на ліпшу долю і сталили їх відпорність і витривалість. Протівно, там де священик покинув і зрадив свою націю, поклонявся мадярам і вчив своїх вірних визнавати чужого Бога, як це було в тих розсіяних 13 парохіях в Transilvania і Banat, там наш нарід майже зденаціоналізувався. Тому конечно, щоб дісталися туди свідомі українці священики-націоналісти.

В частині Марморщини, Transilvania і Banat, що припав до România, українці мали: 24 гр.-кат. парохії з 15 філіями, 25 церков, з того 22 кам'яних, 1 каплицю, 22 парохіяльні дома і 23 канторальні дома. Число вірних після офіційної статистики виносило 40.000 душ.

На Марморщину припадають такі 11 парохій і 3 філії: Bistra з філіями Crasna і Poeni sub Munte, Câmpu Lung, Coștin, Crâciunești з філією Micov, Lunca, Poeni, Repedea, Remeți, Rona de Sus, Ruscova і Sighet.

В Сатмарщині маємо парохії: Bercu, Cidreag, потім Livada, Peleşul, Porumbesti, Satu-Mare і Turulung.

Парохія Carei Mari знаходиться в сьогоднішнім Salej, Oradea в Bihor, Peregul Mare в Arad, а Scaius, Zorile і Copacele в повіті Severin.

Ці всі парохії залишилися і сьогодні, окрім Remeți і Micov, що зовсім, а Poeni sub Munte, де більша часта перейшли на православ'я.

В Марморщині окрім Sighet, Coștin і Câmpu-Lung і перед війною служба Божа відправлялася церковно-слав'янською мовою. В решті парохій Transilvania і Banat відправлялася чистою мадярською мовою. Це положення залишилося і тепер з виїмком, що в Sighet, Câmpulung і Coștin тепер правиться більше слав'янською мовою, а так само і в Zorile буковинець о. Крещиншин завів церковно-слав'янську мову.

Можемо рішучо сказати, що повоєнне церковне життя українців змінилося на

гірше. Тоді, як до війни тутешні українці на церковнім полі підлягали єпископові в Ужгороді, отже мали осібне церковне життя, сьогодні по знесенні апостольської адміністрації, греко-кат. українці з цілої România підчинені новоствореній єпархії в Baia-Mare що систематично починає тут обсаджувати наші вільні парохії священиками ромунами і не дбає про вишкіл українських священиків.

По війні всі віроісповідні учителі перейшли на Закарпаття, а зісталися тут тільки три, що в 1922 році їх перебрала держава. Два з цих учителів вже на пенсії; а Теодор Марущак і сьогодні директором державної школи в Crâciunești. Церковні школи в Sighet і Câmpulung продовжували працю аж до 1925 р., та не мали права прилюдности. З браку учителів, занепали і ці послідні 2 школи. Можливо, що в Sighet старанням о. Медвецького вдасться відкрити знову церковну школу. Таким чином, з бувших церковних шкіл зісталися хіба руїни, якщо будинки не реквіровано для румунських шкіл. Всі наші змагання даремні, бо тоді, коли ромуни утримують в Transilvania всіх інших меншостей, нам роблять перепони, думаючи, що нас можна легше денаціоналізувати! В наші села перенесено учителів з реґату, що не вміють ні слова по українськи і денаціоналізація іде повною парою. Та даремні всі змагання. Коли не вдалося Москві і Польщі нас денаціоналізувати, не винародовлять нас і сьогодні, коли денно по тюрмах і Соловках найкращі сини нашої нації гинуть за долю і волю вітчизни.

Нашу сталеву волю і залізну витривалість не вміли зломити ніякі віки тривоги, ніякі народи і ніякі держави. Мусимо відновити церковні школи і вдержувати їх жертвами нації, а кожна одиниця її має тут свій обов'язок сповнити.

Sighet, в вересні 1936 р.

(Чернівці, Альманах «Самостійність» 1937 рік, стор. 133-138)

(Продовження з 11 стор.)

гальнень щодо національного життя українців краю, які безумовно зацікавлять істориків і краєзнавців. Наголошено, що церква й школа в усіх народів були й залишаються найважливішими складовими національного буття (вочевидь більший вплив на формування особистості має лише сім'я (родина), але все це пов'язані речі, які не слід і не можливо розділяти).

Загальний стан української церкви й школи в Мараморощині і Трансільванії в обговорюваний період схарактеризовано в цілому негативно. Якщо церковне життя регресувало, але було ще порівняно активним, то школа була повністю зруйнована. Про якусь форму самоуправління на українських землях не було й мови, не кажучи вже про автономію. Ніхто на рівні офіційних властей не збирався відновлювати зруйновані Першою Світовою (Великою) війною храми та розвивати шкільництво.

Основні ідеї даної статті переісуютьсся з думками Івана Ілліча висловлені в інших публікаціях – «Відозва до Братів з Мараморошу» («Самостійність» ч.5 за 28.01.1934, с. 3), «Вісті з Мараморощини» («Самостій-

ПІСЛЯМОВА ТА РОЗДУМИ

ність» ч. 35 за 1.09.1935, с. 3), «Свої яничари» («Самостійність» ч. 8 за 23.02.1936, с. 4) та «Децо про Марамуриш» (Альманах «Самостійність» на 1936 рік, стор. 31-36) тощо. Червоною ниткою крізь них проходить констатація занепаду україномовної освіти та релігії української спільноти Мараморощини і Трансільванії загалом. Тобто тема рідної мови в церкві та школі тоді була (та й зараз є) надзвичайно злободневною. Тому саме вона піднімалася автором неодноразово та наполегливо. І це приносило позитивний результат. До прикладу, на виборах 1932 року «кузисти» в українських селах Мараморощини отримали понад 1500 голосів, а на наступних лише 98 («Самостійність» ч. 7 за 11.02.1934, с. 3, стаття «3 Мараморощини»). Можливо, що сьогоднішня більш-менш терпима ситуація в краї багато в чому зумовлена боротьбою окремих непересічних особистостей

та небайдужих громад за свої релігійні та національні права. В протівному разі — втрата рідномовної та етнокультурної ідентичності та неминуча асиміляція. А саме цього своєму етносу Іван Ілліч не бажав, проти цього боровся.

Більш ґрунтовний аналіз історії та сьогоднішнього Української Церкви Мараморощини і Трансільванії читач може знайти у творі отця Василя Пензеша «Історія Української Греко-Католицької Церкви в Мараморощині й цілій Румунській державі» (Львів, видавництво Стрім, 1994 рік). Попри певні неточності та помилки, його невелика за обсягом розвідка заповнює прогалину у відомостях про специфіку етнорелігійної ситуації в румунській Мараморощині та інших регіонах. Автором наведено як історичні матеріали, так і дані менш ніж 25-річної давності. При цьому головні думки авторів про визначальну роль та значення рідної віри для української громади в діаспорі (на чужині) абсолютно збігаються. До речі автори були добре знайомі та немало в свій час потрудилися для збереження Української Церкви Мараморощини, шкільництва та культури загалом.

145 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА /1871-1926/

Навесні 2016 року виповнилося 145 років від дня народження видатного українського вченого, етнографа, фольклориста, мовознавця, літературознавця, мистецтвознавця та громадського діяча Володимира Гнатюка.

Народився Володимир Гнатюк 9 травня 1871 р. в с. Велеснів теперішнього Монастирського району Тернопільської області у багатодітній селянській родині Михайла і Василя Ігнатюків. Його батько займався сільським господарством і ткацтвом. Він був освіченою людиною, працював дяком у місцевій парафіяльній церкві. У рідній хаті малий Володимир чув багато народних пісень, казок, легенд та переказів із Галичини та Поділля.

Початкову освіту Володимир здобув у своєму рідному селі. Потім навчався у Бучацькій школі та гімназії. Продовжує навчання в Станіславській гімназії, яку успішно закінчив 1894 року і записався на філософський факультет Львівського університету.

Під час навчання в Станіславі Володимир познайомився із Оленою Майківською, дочкою тоді вже покійною греко-католицького пароха у Хом'яківці Павла Майківського та Пелагії Майківської-Бурачинської, дідусь якої протягом 1831-1871 рр. цілих 40 років служив у Криворівнянській церкві Різдва Пресвятої Богородиці та дочірніх церквах сіл Зелена Ріка і Бистрець. Гарна врода Олени та спорідненість душ швидко зблизили молоду пару. Восени 15 листопада 1894 року молоді Володимир і Олена одружились і створили прекрасну сім'ю, в них було троє прекрасних дітей: дочки Ірина /1896 р./ і Олександра /1898/ та син Юрій /1900 р. народження/. Разом подружжя записувало цікаві фольклорні твори на Галичині і Поділлі.

Студентом у Львівському університеті В. Гнатюк старанно студював класичну філологію та відвідував лекції й семінари з історії України визначного професора Михайла Грушевського. Ще із студентства він почав співпрацю із етнографічною комісією, яка була заснована 1895 року під керівництвом Івана Франка. Тут він познайомився із українським етнографом Федором Вовком.

Як пристрасний дослідник-україніст, В. Гнатюк багато подорожував по Галичині і Закарпатті, збираючи фольклор та вивчаючи народний

побут. Наслідком цього стали його цінні етнографічні праці, які дослідник публікував у «Записках».

Як голова студентської «Академічної громади» В. Гнатюк активно займався громадською роботою. У 1898 році він організував урочисте відзначення у Львові 25-річчя письменницької діяльності Івана Франка. Починає листування із видатним українським письменником Михайлом Коцюбинським, який пізніше став його справжнім духовним побратимом.

На жаль, в той час у Західній Україні наукова і літературна праця не вважалася професією. М. Грушевський помітив у молодого Гнатюка талант дослідника і в 1898 році прийняв його на посаду відповідального секретаря «Організації НТШ». Таким чином В. Гнатюкові пощастило залишитися із сім'єю у Львові та продовжувати наукові фольклорно-етнографічні дослідження. Також сім'я В. Гнатюка одержала сімейну квартиру. В. Гнатюк мав унікальну можливість майже десять років працювати із Іваном Франком. При комісії НТШ була створена Українсько-руська видавнича спілка, якою керували М. Грушевський, І. Франко і В. Гнатюк.

До початку Першої світової війни спілка підготувала і видала 323 книги, котрі розповсюджувалися по всій Західній Україні. Половину із цих книжок підготував до друку В. Гнатюк. Восени 1906 року урочисто відзначили 10-річчя наукової і

педагогічної діяльності М. Грушевського на Західній Україні, яке підготував і провів В. Гнатюк.

Наукова й організаційна робота В. Гнатюка була плідною і дуже напруженою. Він був редактором «Етнографічного збірника», «Матеріалів до української етнології» та «Літературно-наукового вісника». Крім того, В. Гнатюк провів цілий ряд важливих наукових фольклорно-етнографічних експедицій на Закарпатті. На жаль, ця втомлива робота негативно відбилася на його здоров'ї, і в молодому віці, (32 роки) В. Гнатюк захворів і перебував на лікуванні в державному санаторії грудних хвороб в Австрії, недалеко Відня.

З історії Гуцульщини відомо, що протягом 17-ти літ Володимир Гнатюк із дружиною Оленою і дітьми відпочивали і працювали у гуцульському гірському селі Криворівня (присілок Заріччя) в домі парафіяльного дяка Михайла Мойсейчука. На численні прохання В. Гнатюка М. Коцюбинський у 1910-1912 роках також побував у Криворівні, в садибі того ж самого Михайла Мойсейчука. Тут він відпочивав, зустрічався із І. Франком, Михайлом Грушевським та збирав матеріали до знаменитих «Тіней забутих предків».

Перша світова війна погіршила життя В. Гнатюка і його родини. Після війни дослідника обрали позаштатним академіком Української Академії Наук. В останні роки життя він займався видаванням українознавчих книжок для шкільної молоді.

Померав 6 жовтня 1926 року. Похований у Львові на Личаківському цвинтарі, недалеко від могили Івана Франка. На могилі В. Гнатюка встановлено кам'яний бюст.

Пам'ять про життя і наукову діяльність В. Гнатюка беруть у незалежній Україні. На Тернопільщині успішно діє прекрасний Велеснівський меморіальний музей Володимира Гнатюка. Тернопільський національний педагогічний університет носить ім'я В. Гнатюка.

В селі Криворівня на Гуцульщині правнук Михайла Мойсейчука Василь Зеленчук із своєю дружиною Василюю у власному домі створили Меморіальну кімнату – музей Михайла Коцюбинського та Володимира Гнатюка.

Всеукраїнське об'єднане товариство «Гуцульщина» у Верховині, починаючи із 1993 року, проводить системні українознавчі експедиції в Гуцульському районі Українських Карпат, використовуючи наукову методологію В. Гнатюка та інших видатних етнографів України.

Юрій ЧИГА

Використано:
*Довідник із Історії України від А до Я. Видавництво «Генеза». Київ 2013 р.
Гуцульський календар на 2016 рік, стр. 35.*

У ТРАНСІЛЬВАНСЬКОМУ МІСТІ ҐЕРЛА ЗВУЧАЛА УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ

Ось що мені розповів інж. Микола Сучу з міста Ґерла Клузького повіту. Нещодавно хорал «Св. Прокопів» із Мілі-

шівців /Сучавський повіт/ виступав у місті Ґерла, під багатом священника Богдана Лупештяну.

Розуміється, що в делегації був і примар

Мірча Лаурус.

«Хорал» виконував патріотичні та інші пісні. Почали програму піснею «Трикокор».

Інж. Микола Сучу, якому я місячно висилаю публікації СУРУ, по телефону запросив і мене до Ґерли з цієї нагоди. На жаль, не зміг я поїхати туди.

Хористи виступали на високому рівні, так що лунали щирі оплески.

Коли виступали троє молодих дівчат /дивись фото/, які заспівали кілька українських пісень із Мілішівців, всі у залі дому культури встали на ноги та аплодували їм кілька хвилин!

Дякую гарно, пане інженер, за повідомлення та фото.

Микола КУРИЛЮК

Дівоче тріо з Мілішівців

Брати Грімм

Жив на світі бідний селянин. Якось увечері розпалював він вогонь у грубці, а жінка пряла. Ось він і каже:

– Сумно мені, що в нас нема дітей. У нашій хаті так тихо, а по сусідських он як гамірно та весело!

– Атож, – зітхнула жінка, – якби нам хоч однісіньке, хоч завбільшки з мізинчик дитячко, і то б я була рада. Ми б його щиро любили!

І трапилось так, що жінка занедужала, а через сім місяців у неї знайшовся хлопчик. Був він гарненький і здоровенький, тільки невеличкий – завбільшки з палець. Вони й сказали:

– Так і сталося, як ми бажали, є в нас любе дитя.

І назвали хлоп'я Мізинчиком – адже воно було таке малесеньке.

Батько й мати добре годували й доглядали хлопчика, але він не підростав анітрішечки – лишався такий, як і народився. Та оченятка в нього були розумні, і незабаром став він кмітливий і спритний – хоч за що візьметься, в усьому йому щастить.

Одного разу зібрався Мізинчиків батько в ліс нарубати дров та й каже сам до себе:

– От якби хто услід приїхав возом по дрова!

– Таточку, – вигукнув Мізинчик, – я приїду возом, коли вам треба, не забарюсь і на хвилинку!

Де ти поїдеш, такий маленький? Ти й віжок у руках не вдержиш.

– Дарма, таточку, хай тільки мама запряже, а я сяду коневі у вухо і гукатиму, куди йому їхати.

– Ну, гаразд, – сказав, усміхнувшись, батько, – чом не спробувати?

Як настав час їхати, мати запрягла коня, посадовила Мізинчика йому в вухо, і почав малючок правувати, гукаючи:

– Вйо, тпру, гаття!

І все йшло у нього як слід, наче в справжнього погонича: віз їхав просто до лісу.

Сталось так, що, коли Мізинчик загукав: «Гаття, гаття!», мимо проходили двох чужих людей.

– Що воно за мана? – сказав один

чоловік. – Їде віз, хтось погукує на коня, а на возі нікого не видно!

– Тут щось непевне, – мовив другий. – Ходімо за цим возом і побачимо, де він зупиниться.

А віз приїхав просто в ліс, якраз до того місця, де Мізинчиків батько рубав дрова. Побачив Мізинчик батька та й гукає до нього:

– Бачиш, таточку, ось я і приїхав возом!

МІЗИНЧИК

Тепер зсади мене.

Батько взяв лівою рукою коня за вуздечку, а правою виїняв з конячого вуха свого синочка, і той хвацько вмовстився на соломинці.

Як побачили чужі люди Мізинчика, то з

подиву їм аж дух захопило. Тоді один одвів другого трохи вбік і шепнув йому:

– Слухай, це хлоп'я – справжній скарб для нас! Давай купимо його – будемо показувати по великих містах за гроші.

Підійшли вони до селянина й кажуть:

– Продай нам цього малючка, йому в нас добре житиметься.

– Ні, – відповів батько, – це мій любий синочок, я не продам його ні за які гроші в світі.

А Мізинчик, почувши, що його хочуть купити, виліз по одежі на плече батькові й шепоче йому на вухо:

– Тату, віддай мене їм, я все одно вернуся до вас.

І батько продав його тим двом незнайомцям за добрі гроші.

– Де тебе посадити? – запитали вони малого.

– Посадіть мене собі на бриль, там я гулятиму собі та довкола поглядатиму. Я не впаду відтіль, не бійтесь.

Так вони й зробили. Мізинчик попрощався з батьком, і рушили в дорогу.

Йшли вони, поки стало вечоріти, а тоді хлоп'я каже:

– Зсадіть мене на землю, мені треба надвір.

– Е, залишайся там, – відказав той, на чийому брилі він сидів. – Нічого мені не станеться. Адже буває, що й пташка на бриль капку випустить.

– Ні, – сказав Мізинчик, – так не годиться, я знаю. Зсадіть мене швиденько додолу.

Чоловік зняв з голови бриля і посадив малятка на полі край дороги. А воно стрибнуло поміж груддям сюди-туди, знайшло мишачу нірку і шасть у неї.

– Бувайте здорові, панове, йдіть тепер додому без мене! – гукнуло воно й засміялося.

Ті підбігли до нірки, почали штрикати в неї паличкою, та дарма: Мізинчик залазив усе глибше й глибше, і коли вже зовсім смерклося,

мусили чужинці, сердиті, з порожніми гаманцями, йти додому без нього.

А Мізинчик, як помітив, що ті вже пішли, видряпався з нірки. «В полі вже темно, – подумав він, – і поночі йти страшно, ще в'язи скручу або ногу зламаю».

На щастя, він знайшов порожню равликову шкаралупку.

– От добре, – сказав малюк, – маю де спокійно переночувати, – і вліз туди.

Тільки був задрімав, аж чує – йдуть якісь двоє, і один каже:

– Як би це нам у багатого попа гроші вкрати?

– Я вас навчу! – гукнув Мізинчик.

– Що це? – перелякався злодій. – Наче хтось озвався!

Обидва стали й прислухались. А Мізинчик до них знову:

– Візьміть мене з собою, я вам поможу!

– А де ж ти?

– Шукайте на землі, де чуєте голос, – відповів він.

Нарешті злодії знайшли його і підняли.

– Ах ти ж, горобчику, як же ти нам допоможеш? – запитали вони.

– А так, – відказав він. – Я пролізу між ґратами до попівської комори і подаватиму вам надвір усе, що захочете.

– Гаразд, – сказали вони, – побачимо, що з цього вийде.

Ось прийшли до попівського дому, Мізинчик заліз до комори та як закричить на все горло:

– Чи ви хочете забрати все, що тут є? Злодії полякалися і кажуть тихенько:

– Та не кричи так, а то почують!

Але Мізинчик, ніби не зрозумів, кричить знову:

– Ну що вам подавати? Все, що тут є? Той крик розбудив наймичку, що спала в комірчині. Вона підвелася в ліжку й стала прислухатися. А злодії з переляку відбігли далеченько, та скоро оговталися. Вони подумали: «Це малюк хоче нас подразнити». Вернулися і шепочуть йому:

– Годі жартувати, подавай, що там є.

Та Мізинчик знову закричав, скільки було голосу:

– Я вам усе подам, тільки руки наставляйте!

Переклад Сидора Сакидона та
Євгена Поповича

(далі буде)

Навіщо крокодили ковтають камені?

Крокодили наповнюють свої шлунки не лише тваринами, яких спіймали, але і каменями. Вірніше, саме тому, що в раціон звичайного крокодила входять черепахи, риба,

птахи, жирафи, буйволи і навіть леви, крокодилові необхідні в шлунку камені, аби всю цю їжу перетравити. Крім того, камені служать баластом при зануренні під воду.

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

Володимир СОСЮРА

ОСІНЬ

Облітають квіти, обриває вітер
пелюстки печальні в синій тишині.
По садах пустинних їде гордовито
осінь жовтокоса на баскім коні.
В далечинь холодну без жалю за літом
синьоока осінь їде навмання.
В'яне все навколо, де пройдуть конита,
золоті копита чорного коня.
Облітають квіти, обриває вітер
пелюстки печальні й розкида кругом.
Скрізь якась покора в тишині розлита,
і берізка гола мерзне за вікном.

Лиш зеленітиме
Жито у полі.
Зібрано все вже
З саду й городу.
Що ж собі візьмемо
Ми в нагороду?... –
Яблука пізні
Складають до тайстри*
Малярка – осінь
І жовтень – підмайстер.

*Тайстра – торба.

Дмитро ПАВЛИЧКО

ОСІНЬ

Небеса прозорі,
Мов глибинь ріки.
Падають, як зорі,
З явора листки.
А над полем нитка
Дзвонить, як струна,
Зажурилась квітка –
Чує сніг вона.

Марія ВОВЧОК

ІДЕ ОСІНЬ

Вже зриває вітер
Золото беріз.
Застогнали віти,
Похилились вниз.

Листячко тріпоче,
Сумно шелестить,
Заховатись хоче,
Боязко тремтить.
Осінь йде полями,
Стелить килими.
Вже не за горами
Білий кінь зими.

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

ЖОВТЕНЬ

Осінь відеречка
З фарбою носить,
Жовтня-підмайстра
Припрошує-просить:
- Йди пофарбуємо
Листя уранці
В золото щедре,
В буйні багрянці.
Ще й покладемо
На трави сьогодні
Інею першого
Срібло холодне.
Хай пожовтіє
Усе на роздоллі –

День Колумба

День Колумба в США є державним загальнонаціональним святом. Воно відзначається на честь висадки в Новому Світі 12 жовтня 1492 італійського мореплавця Христофора Ко-

лумба. У 1937 році президент Франклін Делано Рузвельт оголосив 12 жовтня загальнонаціональним святом. Дату

відзначали аж до 1971 року, а потім Конгрес прийняв свою постанову – відзначати День Колумба в кожен другий понеділок жовтня.

В 2016 році День Колумба припадає на 10 жовтня.

Міжнародний день шкільних бібліотек

Засновником цієї календарної події виступає всесвітня організація ЮНЕСКО, за ініціативою Міжнародної асоціації шкільних бібліотек, і вперше свято було проведено в 1999-му році. Дата святкування Міжнародного дня шкільних бібліотек в багатьох країнах, зокрема і в Україні – щорічно в четвертий понеділок жовтня. В Англії, наприклад, цей День відзначається в перший понеділок жовтня і приурочений до початку шкільних канікул, коли

настає перший день їхнього Національного Тижня дитячої книги, що включає в себе і національний День поезії.

Важливість забезпечення та поширення грамотності, всіляке сприяння належному навчанню – один з основних пріоритетів сучасного суспільства й атмосфера, яка створюється професійними бібліотекарями, найбільш сприятлива у цьому процесі.

В 2016 році Міжнародний день шкільних бібліотек припадає на 24 жовтня.

«Буковинські зустрічі»

Минулі роки засвідчили, що разом можемо чинити багато доброго для збереження буковинської ідентичності. Заснування та гуртування художніх колективів, до яких входять різні покоління, гарантує збереження регіональної традиції.

22-24 липня відбувся в місті Кимпулунг-Молдовенеск 27-ий Міжнародний фестиваль «Буковинські зустрічі», зосереджений на двох

головних цілях: популяризація та збереження традиційних культур етнічних спільнот Буковини, розсіяних по цілому світі.

Фестиваль зближує фольклорні традиції всіх етнічних груп регіону та звернений до різновікових виконавців та глядачів. Народну культуру історичної Буковини на різних рівнях всіх можливих форм сценічної презентації фольклору представляють колективи пісні і танцю, гурти співаків, обрядові колективи та музиканти. Активна участь у проекті молодих людей доводить, що буковинські традиції не перетворилися на архаїку, а живі і понині.

На кожному випуску фестивалю обов'язковим є представлення нової програми, яка засвідчує особливості рідної місцевості, її звичаїв, обрядів, пісень, танців, поєдна-

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:
E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

них зі своєю мовною специфікою.

У цьому проекті беруть участь п'ять країн: Польща, Республіка Молдова, Україна, Угорщина і Румунія. Колективи цих країн представляють все, що в них найкраще, їх культуру, традиції.

Разом з фестивалем «Буковинські зустрічі» виступали й ті колективи з Румунії, котрі зайняли перше місце в конкурсі «Cotorni de suflet românesc». Виступали українці з Негостини, Балківців, Серету та Ізвоареле Сучевий.

Український гурток «Негостинські голоси» під керівництвом проф. Миколи Крамаря посів перше місце. Ансамбль танцю «Червона калина», з Негостини під хореографією Валентина Влиджі і «Козачок» з Балківців під проводом проф. Перта Шоймана, теж опинилися на першому місці.

Інструментальний ансамбль пісні і танців «Коломийка» з Серету під керівництвом проф. Зірки Янош також посів перше місце.

«Буковинські зустрічі» – великий організаційний і творчий захід. Реалізація фестивалю кожного року відбувається завдяки співпраці румунських та закордонних партнерів проекту та фінансовій підтримці багатьох інституцій Польщі, України, Республіки Молдови, Угорщини і Румунії.

Феліція ГРИГОРАШ

Фото авторки

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România